

Tots actors de l'arrenavida (III) : imatges positius

Qu'avem donc alengat⁽¹⁾ ua seria de cinc fichas entà parlar de l'arrenavida lingüistica e culturau. Com ac avem convienut, que ns'interessam a çò qui'n pensan lo petit monde⁽²⁾ e, se lo cas ei, a la loa implicacion. Que s'escad que desempuish las annadas 80 enquèstas linguisticas que son estadas hèitas entad aquò. Qu'amuishan duas causas qui pareishen contradictòrias :

-La practica de la lenga que baisha regularament : los locutors naturaus que se'n van e que i a trop chic de joens qui son formats entà préner lo relai.

-Ua majoritat de mei anar mei hòrta qu'a un imatge positiu de la lenga e de la cultura. Lo monde, sustot las joenas generacions, qu'espèran ua gran plaça en l'escòla, los mèdias e la vita publica.

Qu'ac podoi verificar quauques ans a⁽³⁾ quan ajudèi ua anciana eslhèva d'occitan a preparar lo concors de las escòlas entà har la professora⁽⁴⁾ en seccion bilingüa. Que volè parlar dab locutors mes ne'n trobava pas nat. Alavetz, que'u prepausèi d'anar tà las halas de Pau un dissabte matin. Aquera gojata no's pensava pas que trobèran⁽⁵⁾ monde entà batalar. Que'n trobèm plan beròi e que podom verificar las granas linhas de las enquèstas linguisticas qui'vs disèm adès.⁽⁶⁾

Los mei ancians que'm responèn a jo mes qu'èran drin travats⁽⁷⁾ entà parlar dab aquera joena e pro dubitatius a prepaus de la soa demarcha... Au contra, los venedors⁽⁸⁾ joens qui parlavan haut o baish,⁽⁹⁾ que comprenèn aquera volontat de sauvar la lenga mercés a l'escòla.

Qu'èi avut lo parat⁽¹⁰⁾ tanben de verificar que joens e s'interèssan a la lenga en telefonar, l'ivèrn, a oficis de torisma entà conéisher la qualitat de la neu. En aqueths parçans⁽¹¹⁾ de montanya, los joens qu'an entenut quauque drin la lenga e que son contents e fièrs de sortir quauques mots....

Donc, si avetz un joen qui'vs vòu parlar, que l'encoratjatz pr'amor las joenas generacions que son l'aviéner de la lenga !

⁽¹⁾ « mis en chantier » ⁽²⁾ « le peuple » ⁽³⁾ « il y a quelques années » ⁽⁴⁾ « être professeur » ⁽⁵⁾ « que nous trouverions (futur du passé) » ⁽⁶⁾ « que nous venons d'évoquer plus haut » ⁽⁷⁾ « coincés » ⁽⁸⁾ « vendeurs » ⁽⁹⁾ « plus ou moins » ⁽¹⁰⁾ « j'ai eu l'occasion » ⁽¹¹⁾ « régions ».

Professionaus e amators : *har lo, har deu* (I)

Que vam véder, dab l'exemple qui segueish, quin la lenga populara e hè la diferéncia enter lo professionau qui a un mestièr vertadèr (que **hè lo...**) e l'amator qui's hè plaser (que **hè deu...**).

Lo Sebastian qui tribalha per París qu'ei vienut a casa passar quauques dias. Que l'agrada de pedalar e que cèrca a aver novèlas d'un amic de collègi, lo Silvan de Labaisha, hilh d'un vilatge⁽¹⁾ enter Morlaàs e Somolon. Ne's son pas seguits⁽²⁾ e que hè adara un bon detzenat d'annadas qui ne's son pas vists... Lo Sebastian qu'arriba au vilatge e que ved un òmi qui cura un varat.⁽³⁾

- *Adishatz mossur. Mes, non seretz pas, aumens, lo pair deu Silvan de Labaisha ?*
- *Non. Non soi pas lo pair mes totun, que soi un oncles. Que'm sembla que't coneishi...*
- *Que m'apèri Sebastian de Candau e dab lo Silvan qu'èram amassa au collègi de Morlaàs. En aqueth temps, que'u viení véder de quan en quan...*
- *Donc que t'èi vist a neste ... la casa mairau que l'as acerà a man dreta.*
- *Tè, que la reconeishi adara. Mes que hètz vàler l'endret⁽⁴⁾ vos tanben ?*
- *Non, non. Jo que soi, com ac vedes, emplegat comunau. Si vòs mei, que hèt lo cantonier... Lo pair deu Silvan qu'ei donc un hrair men. Com èra l'ainat de la familha e com ac vòu la tradicion, qu'ei demorat a casa e de segur qu'a hèit lo paisan.*
- *Si ne'm trompi pas qu'èratz tres de familha ?⁽⁵⁾*
- *Òc. Qu'èm tres hrairs, jo que soi lo darrèr. Lo capdèth que s'èra engatjat en l'armada. Adara qui ei de retrèita que s'a crompat un endretòt suus costalats⁽⁶⁾ e que hèt deu paisan. Ve'n véder lo hrair, ve'n. Qu'ei a casa, la hemna qu'i serà tanben. Que seràn contents de't véder, que't balharàn novèlas deu Silvan. Que't diseràn quin s'ac vira beròi⁽⁷⁾ per Bordèu.*

⁽¹⁾ « originaire d'un village » ⁽²⁾ « ils n'on pas eu de relations suivies » ⁽³⁾ « fossé » ⁽⁴⁾ « vous travaillez à la ferme » ⁽⁵⁾ « vous étiez trois enfants » ⁽⁶⁾ « une petite ferme sur les coteaux » ⁽⁷⁾ « comment il se débrouille bien ».